

PRITARTA

Kauno rajono savivaldybės administracijos
direktorius 2023 m. balandžio 19 d.
įsakymu Nr. ĮS - 1284

PRITARTA

Kauno r. Girionių darželio tarybos 2022 m. lapkričio
16 d. prot. Nr. 2

**KAUNO R. GIRIONIŲ DARŽELIO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

Girionys
2023

TURINYS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS	3
1.1. Duomenys apie įstaigą	3
1.2. Regiono ir švietimo teikėjo savitumas	3
1.3. Strateginių dokumentų nuostatos, kuriomis grindžiama programa	3
1.4. Vaikai ir jų poreikiai	5
1.5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai	6
1.6. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas	7
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	8
3. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	9
4. UGDYMO TURINYS	10
4.1. Sveikatos ugdymo kryptis	11
4.1.1. Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai	11
4.1.2. Fizinis aktyvumas	12
4.2. Socialinio ugdymo kryptis	14
4.2.1. Emocijų suvokimas ir raiška	14
4.2.2. Saviriaguliacija ir kontrolė	15
4.2.3. Savivoka ir savigarba	15
4.2.4. Santykiai su suaugusiais	16
4.2.5. Santykiai su bendraamžiais	17
4.3. Komunikavimo ugdymo kryptis	18
4.3.1. Sakytinė kalba	18
4.3.2. Rašytinė kalba	20
4.4. Pažintinio ugdymo kryptis	21
4.4.1. Aplinkos pažinimas	21
4.4.2. Skaičiavimas ir matavimas	22
4.4.3. Iniciatyvumas ir atkaklumas	24
4.4.4. Tyrinėjimas	24
4.4.5. Problemų sprendimas	25
4.4.6. Mokėjimas mokytis	26
4.5. Meninio ugdymo kryptis	27
4.5.1. Meninė raiška	27
4.5.2. Estetinis suvokimas	29
4.5.3. Kūrybiškumas	30
5. UGDYMO METODAI, APLINKA, PRIEMONĖS	32
6. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	34
NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI	35
PRIEDAI	36

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Duomenys apie įstaigą

Švietimo teikėjo pavadinimas – Kauno r. Girionių darželis.

Teisinė forma ir priklausomybė – savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Įstaigos kodas – 291095960.

Grupė – neformaliojo švietimo mokykla.

Tipas – darželis.

Pagrindinė veikla – ikimokyklinis ugdymas.

Ikimokyklinės įstaigos adresas – Liepų g., Girionių k., Samylų seniūnija, LT-53103, Kauno rajonas

El. paštas – girioniudarzelis@gmail.com .

Interneto puslapis – www.girioniudarzelis.lt .

1.2. Regiono ir švietimo teikėjo savitumas

Įstaiga įsikūrusi išskirtinai gražioje ir jaukioje Kauno rajono regioninio parko rekreacinėje zonoje. Efektyviai išnaudojant įstaigos aplinką kokybiškai stiprinamos ir aktyvinamos veiklos kryptys: sveikatos saugojimo ir saugios gyvensenos, ekologinė – gamtos ir aplinkos supratimo bei saugojimo, pažintinė-tiriamoji. Ši ypatinga vieta suteikia galimybę puoselėti išskirtines įstaigos tradicijas, kultūrinius renginius: sveikatingumo ir aplinkos švaros dienas, gyvūnijos ir gamtos globos akcijas, netradicinius dailės, muzikinius bei kūno kultūros užsiėmimus miške.

Parko teritorijoje yra ekologinis takas, retų augalų, medžių ir gyvūnų bei paukščių įvairovė, vandens telkiniai, įkurta Gamtos mokykla.

Girionių darželio bendruomenė propaguoja ir ugdo saugios bei sveikos gyvensenos nuostatas, taiko ugdymo naujoves, vadovaujasi demokratiškumo, tautiškumo principais, gerbia vaiko asmenybę, tobulina tėvų ir pedagogų bendravimą bei bendradarbiavimą, siekia teigiamų pokyčių ir dalinasi patirtimi. Įstaigos bendruomenė dalyvauja Respublikiniame projekte „Futboliukas“, RIUKKPA, Sveikatiados organizuojamose veiklose. Į ugdymo turinį integruota socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo programa „Kimoichis“. Viena grupė dirba pagal parengtą Lauko darželio programą. Tai padeda siekti holistinio (visuminio) sveikatos ugdymo.

Darželis turi savo atributiką: vėliavą, emblemą, himną, emblema papuoštus marškinėlius.

1.3. Strateginių dokumentų nuostatos, kuriomis grindžiama programa

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos programa parengta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstituciją, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymą (2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281), Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-

1569 patvirtintą Vaiko gerovės valstybės politikos koncepciją, Rengimo šeimai ir lytiškumo programą (2007), Gyvenimo įgūdžių programą (2004). Remiamasi Geros mokyklos koncepcija (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308), „Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinėmis rekomendacijomis“ (ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2015 m.) bei „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“ (ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2014 m.).

Įstaigos programa grindžiama:

- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu;
- Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi švietimo 2007–2015 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 106-4348);
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu „Dėl formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2008-11-24, Nr. ISAK-3219);
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu „Dėl neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 4-115);
- Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983;
- LR specialiojo ugdymo įstatymu;
- Vaiko gerovės valstybės politikos strategija, LR vyriausybės patvirtinta 2005 m.;
- darželio nuostatais;
- darželio veiklos įsivertinimo rezultatais;
- darželyje atliktų tyrimų rezultatais, išvadomis;
- darželio turimais žmogiškaisiais, materialiais ištekliais;
- darželio tarybos, bendruomenės narių siūlymais, pageidavimais, poreikiais.

Vaikų ugdymą geriausiai iliustruoja progresyvinės, humanistinės filosofijos idėjos:

- svarbu nuo pat mažens mokytis spręsti problemas;
- ugdymą organizuoti aktyviais būdais;
- svarbiausias asmenybės bruožas – siekimas laisvai realizuoti savąsias galias;
- ugdytojas nuoširdžiai ir atvirai bendrauja su ugdytiniais, teigiamai juos vertina.

Ugdant vaikus, būtina atsižvelgti į tai, kad:

- vaiko elgesys priklauso nuo jo patyrimo, dabartinės situacijos ir nuo sociokultūrinės aplinkos;
- siekiant ugdymo pažangos, būtina atsižvelgti į tai, ką vaikas jau žino ir moka, numatyti, ką gali sužinoti padedant ugdytojui.

Ši programa orientuojama į vaiką, jo gebėjimus ir galių ugdymą. Vaikui sudaromos palankios sąlygos tirti pasaulį, bandyti ir klysti, taisyti savo klaidas, keisti kitus ir keistis pačiam. Svarbu savarankiškai vaiko iniciatyvai eduoti rdvės, laiko ir profesionalaus dėmesio, suteikiant vaikams galimybę kūrybiškai pertvarkyti pedagogo siūlomas idėjas, skatinant vaikų iniciatyvumą.

1.4. Vaikai ir jų poreikiai

Girionių darželį lanko vaikai nuo 2 iki 5 metų. Darželyje veikia 5 grupės. Įstaigoje vykdoma ikimokyklinio ugdymo programa, kuri apima ugdymo procesą ir turinį, metodus bei organizavimo formas, materialinę bazę, šeimos ir švietimo įstaigos sąveiką.

Įstaigą lanko kalbos, komunikacijos ir judėjimo sutrikimus turintys vaikai, todėl čia plėtojamas įtraukusis ugdymas. Darželyje dirba 2 mokytojų padėjėjos, padedančios ugdyti(s) didelių ir labai didelių specialiųjų poreikių turinčius vaikus. Natūralus šeimų poreikis ikimokykliniais ir priešmokykliniais metais – ištaisyti vaiko kalbą, pašalinti judėjimo sutrikimus, suteikti jam pasitikėjimo savo jėgomis bei padėti subręsti mokyklai. Darželyje sudarytos visos sąlygos ugdyti tokius specialiųjų poreikių turinčius vaikus, susiduriančius su įvairiomis problemomis, integruojant juos į bendrojo ugdymo grupes.

Įstaigoje teikiama profesionali, savalaikė logopedo pagalba vaikams, turintiems kalbos ir komunikacijos sutrikimų. Taip pat ugdomi vaikai, turintys ir kitų sveikatos problemų. Vaiko gerovės komisija (VGK), veikianti pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. 579 patvirtintą „Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašą“, sprendžia vaikų specialiojo ugdymo(si) poreikių pradinį įvertinimą, jų siuntimą į pedagoginę psichologinę tarnybą, ugdymo organizavimą ir ugdymo turinio klausimus.

Ikimokyklinis amžius – žaidimų ir atradimų amžius. 2–3 metų vaikams labai svarbu žaisti ir judėti, o 4–5 metų vaikams atsiveria kūrybos, pažinimo, eksperimentavimo, atradimo horizontai. Be to, šiuolaikiniai vaikai, augantys žinių ir technologijų visuomenėje, gana anksti pradeda domėtis kompiuteriais, nori išmokti žaisti kompiuterinius žaidimus, piešti, yra atviri naujovėms, o tai daro įtaką jų poreikiams bei tėvų (globėjų) lūkesčiams.

- Darželyje vaikai ugdomi pagal juos atitinkančius amžiaus tarpsnio poreikius: sudaromos sąlygos į poilsį ir į laisvalaikį, atitinkančius jų amžių, sveikatą, raidos etapus.
- Ugdytiniams sudaromos higieninės, materialinės, pedagoginės, psichologinės sąlygos, kurios laiduoja fizinį, protinį, dvasinį, dorovinį ir socialinį vystymąsi.
- Šalinami ugdymo(si) netolygumai, tenkinant individualius vaiko poreikius.
- Garantuojamas vaiko socialinis saugumas.
- Plėtojamos vaiko kompetencijos, būtinos sėkmingam vaiko ugdymui(si).
- Pagal vaikų siekius ir galimybes individualizuojamas ugdymo turinys, laiduojant pozityvius ugdymo rezultatus.

- Sudaromos sąlygos vaikų dorovinėms nuostatomis formuotis, ugdomos pilietinės, tautinės bei patriotinės nuostatos, laiduojama jų asmenybės galių plėtotė.

Girionių darželyje tenkinami vaikų emociniai, pažinimo, meninės raiškos, komunikavimo, socialiniai, sveikatinimo poreikiai. Vaikai ugdomi kartu su mokytojais, jų padėjėjais, logopedu, muzikos mokytoja. Vaikams sudarytos visos sąlygos rinktis veiklą pagal pomėgius ir galias.

Ikimokyklinio ugdymo programos metu vadovaujamosi požiūriu – aš esu toks vienintelis ir mano atrastas pasaulis yra nepakartojamas. Programa paremta humanistiniu požiūriu į vaiką ir vaikystę. Visų mūsų darbų esmė ir tikslas – vaikas. Jis – ugdymo centre, jo asmenybė pripažįstama besąlygiškai. Šiame ieškojimų kelyje svarbūs kiekvieno vaiko poreikiai.

1.5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Šeima yra pirmoji ir svarbiausia aplinka, kurioje vaikas auga, vystosi, įsijungia į visuomenės gyvenimą, todėl, norint užtikrinti sėkmingą ugdymą, būtina siekti nuolatinio glaudaus bendradarbiavimo su tėvais.

Gladius tėvų ir darželio darbuotojų bendradarbiavimas – vienas esminių gerą ugdymą teikiančio darželio bruožų. Bendradarbiavimas grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams bei interesams:

- Pedagogai susipažįsta su vaiko ugdymo tradicijomis šeimoje, vaiko sociokultūrine aplinka, vertina tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų vaidmenį jį ugdant, aptaria lūkesčius.

- Tėvai (globėjai) informuojami apie vaiko ugdymo ir ugdymosi ypatumus ir sąlygas.

- Tėvai (globėjai) skatinami aktyviai dalyvauti ugdymo procese, priimant su vaiko ugdymu bei ugdymosi susijusius sprendimus. Tokiu būdu jie dalinasi atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę.

- Su tėvais (globėjais) sistemingai aptariama: individualūs vaiko ugdymosi poreikiai ir galimybės, pasiekimų bei pažangos vertinimo metodai, informacija apie vaiko ugdymosi pasiekimus ir daromą pažangą.

- Darželis glaudžiai bendradarbiauja su Kauno Marių regioniniu parku, Šlienavos pagrindine mokykla, Samylų seniūnija, Kauno r. ir Kauno m. ikimokyklinio ugdymo įstaigomis.

- Esant poreikiui, ugdytiniams bei jų tėvams (globėjams) gali būti kompleksškai teikiama pagalba bendradarbiaujant su darželio logopedu, pedagogine-psichologine tarnyba, Vaiko teisių tarnyba.

- Pasitelkiamos įvairios bendradarbiavimo su šeima formos: skelbimai tėvų lentoje, atvirų durų dienos, grupės / įstaigos susirinkimai, disputai, diskusijos prie apskrito stalo, pokalbiai su tėvais, tėvų dalyvavimas įstaigos savivaldoje, tradicinės šventės, bendros išvykos, parodos, elektroninis paštas, grupių / darželio projektai, padėkos (raštu), tėvų dalyvavimas grupės ugdymo procese,

darželio interneto svetainė, „Facebook“, „Youtube“ platformų paskyros, tėvų dalyvavimas vaikų pasiekimų ir pažangos vertinime, tėvų apklausos, specialistų konsultacijos.

1.6. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Pedagogų profesionalumas – pagrindinė kokybiško ikimokyklinio ugdymo sąlyga. Su ikimokyklinio amžiaus vaikais darželyje dirbančios kvalifikuotos ikimokyklinio ugdymo mokytojos, meninio ugdymo mokytoja bei pagalbos vaikui specialistė (logopedė) turi aukštąjį išsilavinimą, integruoto ugdymo bei komandinio darbo praktiką. Visos specialistės pozityviai žiūri į kiekvieną vaiką, nuolat mokosi, yra atviros naujovėms ir atradimams, geba ugdyti šiuolaikinio vaiko kompetencijas.

Ikimokyklinio ugdymo mokytojos sprendimus dėl vaikų ugdymosi rezultatų, turinio ir jo organizavimo, vaikų pasiekimų vertinimo priima kartu su tėvais, kitais ugdymo įstaigos mokytojais ir specialistais. Meninio ugdymo mokytoja padeda plėtoti meninės kūrybos galias, patirti kūrybos džiaugsmą.

Logopedas teikia specialiąją pedagoginę pagalbą vaikams, turintiems kalbos ir kalbėjimo sutrikimų, vertina vaikų kalbos raidos ypatumu, teikia siūlymus Vaiko gerovės komisijai dėl logopedo pagalbos vaikui skyrimo, planuoja ir organizuoja grupines bei individualias veiklas, vertina vaikų kalbos pasiekimus, bendradarbiauja su pedagogais, tėvais dėl kalbos korekcinio ugdymo tęstinumo grupėje, namuose ir kitoje socialinėje aplinkoje, sudaro sąlygas galimų sutrikimų prevencijai.

Sparčiai besikeičianti visuomenė reikalauja nuolatinės darželio veiklos kaitos. Tokiame kontekste darželio kolektyvas stengiasi lanksčiai prisitaikyti prie vykstančių pokyčių. Švietimo įstaiga turi keistis taip, kaip sparčiai kinta jos mikroaplinka tam, kad būtų tenkinami bendruomenės poreikiai. Girionių darželis ne tik stebi vykstančius pokyčius, bet ir reaguoja į juos. Ikimokyklinio ugdymo programa bus atnaujinama atsižvelgiant į visus šiuos aspektus.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Individualizavimo – atsižvelgiama į kiekvieno vaiko patirtį, socialinę-kultūrinę aplinką, jo ugdymosi poreikius ir galimybes, interesus, pažinimo stilių, lytį, temperamentą, o prireikus – ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Demokratiškumo – ugdomas kritiškai mąstantis, tolerantiškas, iniciatyvus, mokantis bendrauti su kitais žmogus.

Lygių galimybių – visiems vaikams, nepriklausomai nuo lyties, tautybės, socialinės padėties, sudaromos vienodos galimybės ugdytis.

Integralumo – siekiama vientiso fizinės, emocinės, socialinės ir pažinimo sričių plėtojimo, vadovaujantis visuminiu požiūriu į vaiką, remiamasi integraliu kompetencijų ugdymu.

Atsinaujinimo – ugdymo turinys nuolat atnaujinamas, derinamas su vaiko poreikiais, ugdymo tikslais ir uždaviniais.

Sveikatingumo – vaikų ugdymas, užtikrinantis fiziškai ir psichologiškai saugią aplinką. Įgydami sveikos gyvensenos įgūdžių, vaikai mokosi saugoti savo ir kitų fizinę bei psichinę sveikatą, švarinti aplinką, saugiai jaustis ir tinkamai elgtis artimiausioje aplinkoje.

Kūrybiškumo – sudaromos sąlygos paties vaiko aktyvumui: mėginti, tyrinėti, patirti, fantazuoti, komunikuoti, kurti, t.y., jis grindžiamas vaiko patirtimi, vaizduote, kūryba, savaimine arba inspiruota vaikų veikla.

Konfidencialumo – įsipareigojimas informaciją, laikytina konfidencialia, naudoti tik atliekant darbo funkcijas ir užtikrinti, kad ji netaptų žinoma tokios teisės neturintiems asmenims, išskyrus teisės aktų nustatytus atvejus. Nenaudoti minėtos konfidencialios informacijos asmeniniams arba trečiųjų šalių interesams tenkinti.

Partnerystės ir bendradarbiavimo – ugdymas grindžiamas tarpusavio supratimu ir bendradarbiavimu. Bendradarbiaujant su įstaigos bendruomenės nariais, šeimomis, kitomis švietimo ir ugdymo institucijomis, stengiamasi pajusti veikimo kartu veiksmingumą ir siekiama, kad santykių pagrindu taptų dalijimasis savo žiniomis, nuopelnais, sėkmėmis.

3. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslų ir uždavinių įgyvendinimo partneriai – tėvai, kurie yra svarbiausi vaiko ugdytojai. Su tėvais tariamasi dėl jų vaikų ugdymo tikslų, rezultatų, turinio, atsižvelgiama į jų lūkesčius bei individualias vaikų galias ir skirtingą ugdymo(si) patirtį. Pripažįstamos ir gerbiamos šeimos tradicijos ir kultūra.

TIKSLAS – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, individualią jo patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti kiekvienam vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

UŽDAVINIAI – atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, pasiekti, kad kiekvienas vaikas:

- Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

4. UGDYMO TURINYS

Sudarant ugdymo turinį, siekiama integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas kasdieninės veiklos metu, atsižvelgiant į vaiko amžiaus tarpsnio ypatumus, pagrindine veikla įvardijant žaidimą.

Koreguojant ikimokyklinio ugdymo programos ugdymo turinį, atsižvelgėme į „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo“ rekomendacijas. Nacionalinė švietimo agentūra (NŠA) parengė rekomendacijas, skirtas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams. Rekomendacijų ikimokyklinio ugdymo pedagogams „Žaismė ir atradimai“ paskirtis yra padėti pedagogams įgyvendinti ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą. Jose į ugdymą žvelgiama iš vaiko perspektyvos – vaikas pripažįstamas kaip savo poreikius, interesus bei patirtį turinti individualybė, gebanti autentiškai mokytis ir kaupti patirtį dialoginėje sąveikoje su pedagogu ir kitais vaikais. Jis išdėstytas 5 kompetencijų srityse (komunikacinės, pažinimo, sveikatos saugojimo, socialinės, meninės). Kiekviena kompetencija ugdoma orientuojantis į esminius gebėjimus, nuostatas ir vaiko patirtį. Per jas atskleidžiama 18 vaiko ugdymo(si) sričių. Kiekvieną kompetenciją sudaro pagrindinės ir integruojamos ugdymo(si) sritys. Kompetencijos ugdomos integraliai organizuotos ir spontaniškos vaiko veiklos metu grupėje, lauke, įstaigos renginiuose, išvykose, šeimoje.

Vaiko gebėjimus, nuostatas ir veiksenas suskirstėme į penkias ugdymo kryptis, kurias sudaro tam tikrų pagrindinių gebėjimų sričių lavinimas bei į visas sritis integruojamų gebėjimų ugdymas:

1. Socialinio ugdymo kryptis – save suvokiančio, oraus vaiko ugdymas;
2. Pažinimo ugdymo kryptis – smalsaus vaiko ugdymas;
3. Sveikatos ugdymo kryptis – sveiko vaiko ugdymas;
4. Meninio ugdymo kryptis – kuriančio vaiko ugdymas;
5. Komunikavimo kryptis – bendraujančio vaiko ugdymas.

Programoje išskirtos trys ugdymo turinio sudedamosios dalys:

- Vertybinė nuostata;
- Esminis gebėjimas;
- Vaiko veikseną.

Skiltyje „Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas“ aprašyta pagrindinė tam tikros ugdymo(si) srities nuostata ir gebėjimas, remiantis „Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų aprašu“. Skiltyje „Vaiko veikseną“ numatyta, ką galėtų veikti vaikas, kad įgytų siektinus gebėjimus, žinias, supratimą.

4.1. Sveikatos ugdymo kryptis

4.1.1. Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai

Vertybinė nuostata – noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminis gebėjimas – tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Pažįsta savo kūną, domisi sveikata	Turi aiškų savo kūno vaizdą. Skiria savo asmeninius daiktus. Mokosi ir nori būti tvarkingi, laikosi švaros, deramai prižiūri savo kūną ir drabužius. Susipažįsta su kūno dalimis, vidaus organais, žino jų paskirtį. Taiko sveikos gyvensenos įgūdžius kasdieniame gyvenime.
Žino asmens higienos taisykles ir jų laikosi	Jaučia, kada nori „ant puoduko“, suaugusiajam padedant naudojami tualetu. Pažįsta higienos reikmenis (muilą, rankšluostį, nosinę, šukas ir t.t.) ir padedamas suaugusiojo jais naudojami. Prižiūri savo rūbelius ir kitus asmeninius daiktus, kad jie būtų švarūs, tvarkingi. Padedamas suaugusiojo, ir savarankiškai tvarkosi žaidimų ar kitokios veiklos vietą. Tvarkingai naudojami tualetu, dažnai plauna rankas. Teisingai rengiasi panaudodamas paties susikurtus ir suaugusiojo parodytus būdus. Savarankiškai ir padedamas suaugusiojo, mokosi prižiūrėti plaukus.
Žino sveikos mitybos principus	Valgydamas naudoja šaukštą, nusišluosto servetėle. Geria iš puodelio. Žino, kad negalima valgyti kitų palikto maisto. Padedami suaugusiojo, įvairių veiklų metu sužino apie maisto produktų poveikį sveikatai. Gamina ir ragauja įvairius patiekalus. Iš paveikslėlių sudaro patiekalų receptus, meniu. Dėlioja vaisių, daržovių loto. Padedamas suaugusiojo sudeda sveikos mitybos piramidę. Dalyvauja darželyje rengiamose sveikos mitybos viktorinose, kūrybiniuose konkursuose.
Supranta grūdinimosi svarbą	Atpažįsta savo drabužėlius. Suaugusiojo padedamas mokosi tinkamai apsirengti. Eina pasivaikščioti bet koku oru. Atlieka užduotis su vėsiu ir šiltu vandeniu. Stebi, koku oru kuo apsirengę, apsiavę, tyrinėja kūno pojūčius. Saugosi žalingo saulės spindulių poveikio įvairiomis priemonėmis. Skaito grožinės literatūros kūrinėlius apie grūdinimosi svarbą, kuria inscenizacijas.
Supranta, kas yra sveika ekologiška aplinka	Stebi aplinką, samprotauja, kas jiems sukelia gerus jausmus, o kas nepatinka. Stebi ir prižiūri darželyje augančius augalus, sužino apie jų poveikį sveikatai. Prižiūri darželyje auginamus vaistinius augalus, mokosi juos rinkti, ruošti žiemai. Turi galimybę pažinti juos įvairiais pojūčiais: liesti, uosti, ragauti. Ruošia vaistinių augalų arbatos receptus, piešia ar užrašo juos kortelėse.

	<p>Klausosi skaitomų pasakėlių apie vaistinius augalus iš knygelės „Mažosios burtininkės vaistažolės“.</p> <p>Domisi, kaip reikia elgtis gamtoje, kad nepadarytų jai žalos. Supranta, kad gamtos niokojimas vėliau sukelia žalą žmogui.</p> <p>Įgyja žinių apie buitinių atliekų rūšiavimą.</p>
--	---

4.1.2. Fizinis aktyvumas

Vertybinė nuostata – noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminis gebėjimas – eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydama pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

<p>Mėgsta aktyvų judėjimą, judėjimas jiems teikia džiaugsmą</p>	<p>Pratinasi eiti įveikdamas kliūtis: perlipti per lazda, eiti lenta, suoliuku, lipti į kalniuką, leistis nuo jo. Šokinėja vietoje abiem kojomis.</p> <p>Peršoka per 15 cm horizontalią kliūtį. Lipa laiptais laikydamasis turėklų, o vėliau ir nesilaikydama.</p> <p>Moka išvengti kliūčių.</p> <p>Išbando įvairius judėjimo būdus: eina pirmyn, į šalį, pristatomu žingsniu.</p> <p>Šliaužia, ropoja grindimis, nuožulniai ir lygiagrečiai pakeltomis plokštumomis.</p> <p>Lipa gimnastikos sienoje, perlipa ant įvairių minkštų statinių.</p> <p>Atlieka įvairius šuoliukus abiem kojomis, peršoka nuo vieno daikto ant kito.</p> <p>Žaidžia judriuosius žaidimus greičiui, jėgai, vikrumui, koordinacijai, statikai.</p> <p>Juda sveikatingumo ratu darželio kieme.</p> <p>Atlieka jėgos, greičio, vikrumo, lankstumo, koordinacijos lavinimo judesius.</p> <p>Dalyvauja projektuose ir akcijose, kuriose nagrinėjamos sveikatos ir judėjimo temos.</p>
<p>Kontroliuoja ir koreguoja savo kūno padėtį sėdėdamas, stovėdamas, eidamas</p>	<p>Susikibęs rankomis su kitais vaikais, juda rateliu. Įsikibęs į kitą, juda vorele, sustojęs atlieka judesius.</p> <p>Įsisavina, supranta taisyklingos laikysenos reikalavimus, laikosi jų visą dieną.</p> <p>Atlieka harmoningą nugaros, pilvo, krūtinės, pečių juostos raumenų stiprinimą, sudarydami „raumenų korsetą“, taiso pedagogo nurodytas klaidas, stengiasi judesius atlikti tiksliai ir teisingai.</p> <p>Atlieka statinius ir dinامينius pėdų ir blauzdų stiprinimo pratimus, įveikdami savo kūno svorį.</p> <p>Korekcinius pratimus atlieka žaisdamas judriuosius, siužetinius žaidimus, namuose, kasdienėje veikloje.</p> <p>Stebi savo laikyseną veidrodyje gulėdamas, sėdėdamas, stovėdamas, ją tyrinėja, kontroliuoja.</p>
<p>Geba perteikti savo fizinės sveikatos stiprinimo patirtį kitomis priemonėmis</p>	<p>Geba žaisti pritūpęs. Moka ridenti kamuolį, stumti mašinėlę ar vežimėlį ir eiti paskui jį.</p> <p>Piešia sporto tema.</p> <p>Sportuodamas ir atsipalaidavimo metu atlieka kalbos, dainavimo užduotis.</p>

	<p>Įvairiomis priemonėmis tikrina savo fizinius gebėjimus, fiksuoja juos ir lygina su kitų vaikų gebėjimais.</p> <p>Dalyvauja sporto šventėse, sveikatos dienose, projektuose, akcijose, viktorinose.</p>
<p>Atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija</p>	<p>Išlaiko pusiausvyrą, derina rankų judesius. Stovėdamas meta, spiria kamuolį.</p> <p>Mokosi važiuoti triratuku.</p> <p>Atsega ir užsega rūbų sagas, batų segtukus.</p> <p>Judriosios veiklos metu meta į taikinį, sega prie juostos segtukus, riša juosteles, klijuoja lipdukus ir pan.</p> <p>Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais ir kita gamtine medžiaga.</p> <p>Piešia smulkius ornamentus, atlieka užduotėles pratybų sąsiuvinuose.</p> <p>Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti, mokosi taisyklingai laikyti pieštuką.</p>
<p>Geba orientuotis erdvėje</p>	<p>Paima žaislus ir, padedamas suaugusiojo, padeda juos į vietą.</p> <p>Žino, kas yra žemėlapis, supranta žemėlapio spalvas, pagrindinius ženklus.</p> <p>Mokosi taisyklingai laikyti žemėlapi ir suvokti, kad tai, kas yra prieš juos vietovėje, būtų prieš juos ir žemėlapyje.</p> <p>Keisdamas ėjimo ar bėgimo kryptį, keičia ir žemėlapio padėtį.</p> <p>Atlieka teorines orientavimosi užduotis, skirtas ženklų, spalvų pažinimui tobulinti, atminčiai lavinti, suvokimo greičiui skatinti.</p> <p>Orientuodamasis darželio kieme, susipažįsta su čia augančiais augalais.</p> <p>Mokosi nepasiklysti jį supančioje erdvėje, o pasiklydus – ieškoti išeities.</p>
<p>Judėdamas erdvėje, ją tyrinėja, džiaugsmingai eksperimentuoja judesiu</p>	<p>Eina suaugusiojo parengtu „pratimų taku“, atlieka parodytus judesius ir sugalvoja savus.</p> <p>Keičia judėjimo kryptį, išvengia kliūčių, juda aplink daiktus, po jais, virš jų, pralenda pro juos.</p> <p>Suvokia kūno padėtį erdvėje, ją keičia pagal sumanymą arba nuorodą.</p> <p>Eksperimentuodamas atranda naujus judėjimo būdus, kuria judėjimo variantus.</p> <p>Bando derinti kūrybinį judėjimą dviese, trise.</p>
<p>Savarankiškai pasirenka ir plėtoja judriąją veiklą</p>	<p>Tyčia ieško sunkumų, todėl lipa ant smulkių daiktų, eina atbulas, užsimerkęs, spraudžiasi tarp baldų.</p> <p>Išbando savo galimybes panaudodamas aplinkoje esančias priemones.</p> <p>Pats susikuria ir įveikia įvairius kliūčių ruožus.</p> <p>Priemones, skirtas judriajai veiklai, panaudoja siužetinių žaidimų plėtojimui.</p> <p>Pats pasirenka ir išbando įvairias sporto šakas. Dalyvauja projekte „Renkuosi, nes žinau“.</p> <p>Susipažįsta su olimpinėmis idėjomis, pagrindinius principus pritaiko savarankiškoje veikloje.</p>

4.2. Socialinio ugdymo kryptis

4.2.1. Emocijų suvokimas ir raiška

Vertybė nuostata – domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas – atpažįsta ir įvardina savo emocijas, jausmus bei jų priežastis. Įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, priimtinais būdais, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas, jausmus, bando į juos atsiliepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus).

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba išsakyti ir kitaip išreikšti savo jausmus, nuomonę, sumanymus	<p>Pažįsta ir pavadina kai kuriuos savo jausmus, išreiškia juos bendraudamas.</p> <p>Pradeda suprasti apibūdinimus: gražus, geras, mylimas, išdykęs ir pan., ir geba save vertinti.</p> <p>Vaikas tyrinėja savo kūną, jausmus, mintis, kalbą.</p> <p>Aktyviai plėtoja savo ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, atskleisdamas savo jausmus, norus, polinkius.</p> <p>Žaisdamas ir bet kokios kitos veiklos metu savo jausmus išreiškia verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis: gestais, simboliais, mimika ir pan.</p> <p>Žaidžia jausmų žaidimus: „Ką žinome vieni apie kitus?“, „Jausmai“, „Aš turiu pilve pyktį“ ir t. t.</p> <p>Mokosi valdyti savo jausmus: išreikšti žodžiais, piešiniiais, vaidyba, muzika.</p> <p>Piešia savo kūno siluetą, kurį sudaro širdis, plaučiai, smegenys ir kiti organai. Vėliau pavaizduoja tą kūno dalį, kurioje gyvena jausmai.</p> <p>Stengiasi suprasti ir apibūdinti savo savijautą, o kai reikia, mokosi pagalbos kreiptis į suaugusįjį.</p> <p>Atlieka įvairius draminius vaidmenis, atkreipdamas dėmesį į kalbą, mimiką, gestus.</p>
Atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, tinkamai reaguoja	<p>Sužino, kad yra našlaičių, gyvenančių globos namuose, užjaučia juos. Klausydamas skaitomų kūrinių, mokosi užjausti vienišą ir atstumtą, jam padėti.</p> <p>Naudoja <i>Kimochis</i> žaisliukus savo ir kitų emocijoms įvardinti, nusakyti būseną.</p> <p>Vaikas stebi kitus, jų nuotaiką, elgseną, ją analizuoja, aptaria.</p> <p>Stengiasi suprasti kitų jausmus, ir jų neužgauti.</p> <p>Suvokia jausmų įvairovę, mokosi suprasti, kad visi turi jausmus.</p> <p>Mokosi parodyti dėmesį artimiems žmonėms įvairių progų metu.</p>

4.2.2. Saviriaguliacija ir kontrolė

Vertybė nuostata – nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas – laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Gerbia vaikus ir suaugusiuosius. Su kitais	<p>Vykdo paprastus suaugusiojo nurodymus.</p> <p>Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi.</p>

derina savo norus ir veiksmus	<p>Vaikas tariasi dėl taisyklių ir stengiasi jų laikytis. Jei reikia, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.</p> <p>Drauge su kitais kuria meninius projektus, bendrus darbelius.</p> <p>Padedamas suaugusiojo, mokosi rasti išeitį iš sudėtingos padėties, tobulina partneriškumo ir bendradarbiavimo gebėjimus.</p> <p>Žaidimų metu modeliuoja situacijas iš gyvenimo, literatūros kūrinių, sugalvoja daug tinkamų išeičių.</p> <p>Mokosi suvokti, kas yra draugystė ir draugai.</p> <p>Stengiasi suprasti, kas yra paslaptys ir kodėl jas reikia saugoti.</p>
Geba numatyti poelgių pasekmes sau ir kitiems	<p>Supranta klausimus: <i>kas?</i>, <i>kur?</i>, neiginius: <i>ne</i>, <i>negalima</i>.</p> <p>Įsimena grupės, darželio taisykles.</p> <p>Stebėdamas aplinką, klausydamas skaitomų grožinės literatūros kūrinių, mokosi suprasti neigiamas blogo elgesio pasekmes.</p> <p>Stengiasi sutvarkyti žaislus, grąžinti daiktus į vietas tam, kad kiti galėtų jais naudotis.</p> <p>Turi informacijos, kaip galima susitvarkyti.</p> <p>Mokosi kontroliuoti savo elgesį: kalba švelniai, vengia šiurkštumo, irzlumo.</p> <p>Mokosi suvokti ir atpažinti rizikingas situacijas, pavojingas vietas, nesaugų savo elgesį ir blogus kitų ketinimus.</p> <p>Sužino, į kokius žmones ar tarnybas gali kreiptis į bėdą pakliuvęs vaikas.</p>
Savarankiškai ir atsakingai atlieka jam patikėtas užduotis	<p>Gali pasirinkti vieną iš dviejų žaislų ar daiktų.</p> <p>Siekia būti savarankiškas, nepriklausomas – sprendžia, sumano, vykdo.</p> <p>Pagal budėjimo kalendorių talkina grupėje.</p> <p>Priima sprendimus dėl veiklos, patiria, išbando.</p> <p>Eksperimentuoja, išmėgina naujus būdus ir technologijas.</p> <p>Suaugusiojo sudarytose situacijose bando pasijusti grupės nariu, atsakingu už bendros veiklos sėkmę.</p> <p>Mokosi prisiimti atsakomybę už savo kasdienį elgesį.</p>

4.2.3. Savivoka ir savigarba

Vertybinių nuostatų – save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas – supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Supranta savo tapatumą	<p>Vadina save vardu, kalba pirmuoju asmeniu. Gali pasakyti, kas jis – berniukas ar mergaitė.</p> <p>Atpažįsta save nuotraukoje, veidrodėlyje, rodo piršteliu, atpažįsta ir parodo šešias ir daugiau savo kūno dalių.</p> <p>Stebi savo kūną, apibūdina jo ypatybes. Atranda savo skirtumus ir panašumus su kitais vaikais.</p> <p>Pasakoja apie savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus.</p> <p>Keičiasi informacija, mintimis, nuomone, diskutuoja įvairiais klausimais.</p>

	<p>Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: tikrina savo ūgį, svorį, daro pėdų ir delnų atspaudus.</p> <p>Apibūdina, analizuoja savo fiziologinius ir psichinius pokyčius: paaugau, kodėl ir kada krenta dantys, pradėjau suprasti, pradėjau jausti, susidomėjau.</p> <p>Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški.</p> <p>Sužino, kaip atsiranda nauja gyvybė.</p> <p>Stengiasi suprasti, kad visi vaikai svarbūs ir turi lygias teises. Sužino, kad gali kreiptis pagalbos, kai pažeidžiamos jo teisės.</p>
Pasitiki savimi, suvokia savo išskirtinumą	<p>Parodo savojo „aš“ stiprumą, kai susilaiko neverkęs po griuvimo, kai sako <i>ne</i> į suaugusiojo prašymą arba draudimą.</p> <p>Kviečia draugus žaisti, derina sumanymus, veiksmus, keičiasi informacija.</p> <p>Aktyviai demonstruoja savo gebėjimus įvairių veiklų metu.</p> <p>Mokosi pasakyti komplimentus sau ir kitiems.</p> <p>Įvairių veiklų metu tampa vedančiuoju, autoriumi ir pan.</p> <p>Mokosi suvokti savo unikalumą ir priklausymą grupei.</p>

4.2.4. Santykiai su suaugusiais

Vertybinių nuostatų – nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Esminis gebėjimas – pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Pasitiki jį supančiais suaugusiais	<p>Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus.</p> <p>Aktyviai veikdamas, perima socialines normas, elgesio modelius, tradicijas.</p> <p>Palaiko kontaktą su suaugusiuoju – kartu piešia, žaidžia, keičiasi informacija, prašo pagalbos.</p> <p>Žaidžia siužetinius žaidimus, vaizduoja suaugusiuosius.</p> <p>Pokalbių metu sužino, kaip bendruomenėje žmonės susiję vieni su kitais.</p> <p>Kartu su suaugusiuoju keliauja į istorines vietas, kultūrinius renginius.</p> <p>Dalyvauja draugų, šeimų šventėse.</p>
Geba bendrauti su nepažįstamais žmonėmis	<p>Pratinasi būti mandagus – pasisveikinti, atsisveikinti, paprašyti, padėkoti.</p> <p>Bendraudamas kalba mandagiai.</p> <p>Klausydamas skaitomų kūrinių, analizuoja tinkamo ir netinkamo bendravimo situacijas.</p> <p>Žino ir vartoja sąvoką „kaimynai“, bando vertinti, kokie kaimynai „geri“, o kokie „blogi“.</p> <p>Vyksta į teatrą, koncertą, muziejų. Įgyja bendravimo viešose vietose įgūdžių.</p> <p>Mokosi saugiai elgtis su svetimais ar mažai pažįstamais žmonėmis.</p>

4.2.5. Santykiai su bendraamžiais

Vertybė nuostata – nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas – supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Laisvai jaučiasi naujoje aplinkoje, susiranda draugų, žaidimų	<p>Jaučia vis didesnę malonumą žaisdamas su bendraamžiais.</p> <p>Domisi naujais žaislais, priemonėmis, juos tyrinėja.</p> <p>Dalyvauja ryto rato užsiėmimuose, prisistato, pasidžiaugia vienas kitu.</p> <p>Padedamas suaugusiojo, mokosi susipažinti su naujais vaikais: prisistatyti, aptarti pomėgius, susitarti dėl bendros veiklos.</p> <p>Vaikas pastebi kitų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą – palaiko sumanymą, siūlo idėjų.</p> <p>Domisi draugų pomėgiais, analizuoja jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais. Mokosi tolerancijos ir pagarbos ne tokiems kaip jis.</p> <p>Ugdosi nuostatą susidraugauti su kitu, palaikyti draugystę.</p>
Žino pagrindines bendravimo taisykles	<p>Mokosi dalintis žaislais ir priemonėmis su kitais vaikais.</p> <p>Laikosi taisyklių, susitarimų.</p> <p>Bendraudamas kalba mandagiai.</p> <p>Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikydamas bendravimo modelius.</p>
Geba išspręsti nesudėtingus konfliktus	<p>Bando valdyti savo norus ir elgesį.</p> <p>Atkreipia dėmesį ir neigiamai vertina netinkamai pasielgusio vaiko poelgį.</p> <p>Pastebi ir vertina tinkamo elgesio apraiškas.</p> <p>Skiria, kada vaikas blogai elgiasi tyčia, kada – ne.</p> <p>Padedamas suaugusiojo, mokosi surasti tinkamą situacijos sprendimą.</p> <p>Padedant suaugusiajam, mokosi įvertinti kito vaiko savijautą, užjausti, padėti.</p> <p>Mokosi susivaldyti ir nepakenkti sau ir kitiems patekus į keblią ar konfliktinę situaciją.</p> <p>Išsiaiškina, į ką gali kreiptis pagalbos.</p>
Geba kurti tarpasmeninius santykius, pasipriešinti neigiamai aplinkos įtakai	<p>Mokosi numatyti elgesio pasekmes.</p> <p>Pastebi draugus, turinčius sunkumų, bei tuos, kuriems reikalinga pagalba ir palaikymas.</p> <p>Sužino apie rizikingo gyvenimo būdo požymius ir prevenciją.</p> <p>Kalba apie matytus blogus žmonių poelgius, analizuoja, kodėl jie taip elgiasi, žino kaip tinkamai elgtis.</p> <p>Ugdosi gebėjimą atsispirti neigiamai aplinkos įtakai. Mokosi sakyti <i>ne</i>.</p>

4.3. Komunikavimo ugdymo kryptis

4.3.1. Sakytinė kalba

Vertybė nuostata – nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminis gebėjimas – klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais natūraliai, laisvai išreiškdamas savo jausmus, patirtį, mintis; intuityviai junta kalbos grožį.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Gerai skiria garsus	<p>Klausosi trumpų pasakų ir pasakojimų.</p> <p>Klausosi smulkiosios tautosakos įrašų, paukščių balsų pamėgdžiojimų, gamtos garsų, stengiasi juos išgirsti ir atpažinti gamtoje, pratinasi juos pakartoti.</p> <p>Įsiklauso į įvairius garsus mus supančioje aplinkoje, lygina juos.</p> <p>Klausosi savo ir kitų vaikų bei suaugusiųjų kalbos įrašų, juos analizuoja.</p> <p>Mokosi skirti garsus pagal artikuliaciją ir skambesį.</p> <p>Belsdamas, plodamas pakartoja nesudėtingas ritmines struktūras, išbeldžia skiemenų skaičių.</p> <p>Mokosi rasti nurodytą garsą tarp kitų skiemenyje, žodyje ir pan.</p> <p>Klaudydamasis pratinasi išgirsti ir suvokti kalbos prasmę, turinį, intonacijas.</p>
Geba jausti kalbos grožį ir vaizdingumą	<p>Seka skaitomos pasakos veikėjų veiksmų nuoseklumą, imituoja jų veiksmus.</p> <p>Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos.</p> <p>Įvairių veiklų metu, dienos režimo momentais išgirsta vis naujas sąvokas ir taisyklingai jas vartoja.</p> <p>Vaikas klausosi sekamų pasakų, skaitomų grožinės literatūros kūrinėlių, grupės draugų, įrašų, radijo ir TV laidų.</p> <p>Išvykų metu stengiasi pajusti gamtos kalbą, susijusią su metų laikų požymių kaita: čiurlena upelis, tirpsta varvekliai, čiulba paukščiai, ošia miškas ir t. t.</p> <p>Įsiklauso, kaip apie tą patį reiškinį rašo skirtingi autoriai, kokias skirtingas kalbos vaizdingumo priemones panaudoja.</p> <p>Skaitydamas grožinę literatūrą įsimena vaizdingus posakius ir stengiasi taikliai juos pavartoti kasdieniame gyvenime.</p> <p>Švenčių ir popiečių metu susipažįsta su įvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis, pratinasi jas atpažinti.</p>
Kalba taisyklingai, prasmingai, raiškiai	<p>Derina žodžius. Kalba trijų žodžių sakiniiais.</p> <p>Kalbasi su grupės draugais, pedagogais, pasakoja patirtus įspūdžius, kuria išgalvotas istorijas.</p> <p>Deklamuoja, vaidina, mėgdžioja, seka girdėtas pasakas, kuria skaičiuotes, garsų pamėgdžiojimus ir kt.</p> <p>Mokosi apibūdinti įvairius aplinkos objektus, gamtos reiškinius, žmones.</p> <p>Atlieka užduotis, koreguojančias kalbos sutrikimus.</p> <p>Atlikdamas specialius pratimus lavina artikuliacijos aparatą.</p> <p>Mokosi diferencijuoti žodžius, besiskiriančius viena fonema.</p> <p>Padedamas suaugusiojo, mokosi tiksliai formuluoti sakinius.</p> <p>Žaidžia vaidmeninius žaidimus, pritaikydamas kalbą pasirinktam vaidmeniui.</p>
Žodynas gausus, išlavėjęs	<p>Apibūdina jam žinomus daiktus, žaislus, su kuriais žaidžia, drabužius, gyvūnus, maistą, veiksmus, parodo juos paveikslėlyje.</p> <p>Išmoksta daiktų ir reiškinių pavadinimus, įvardija veiksmą, sužino atskirų požymių pavadinimus.</p>

	<p>Komentuoja, kaip supranta nežinomus žodžius, informacijos ieško klausinėdamas draugų, suaugusiųjų.</p> <p>Užsiėmimų metu mokosi panašios ir priešingos prasmės žodžių.</p> <p>Aiškinasi žodžio prasmę, reikšmę, vartojimą, kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių.</p>
<p>Atsako į klausimus, rišliai pasakoja</p>	<p>Žaisdamas komentuoja, ką daro, įvardija, apibūdina. Komentuoja, ką darys, stabdo, liepia ir pan.</p> <p>Žaisdamas nusako savo veiksmus, derina žaidimo siužetą su draugais.</p> <p>Pasakodamas sieja sakinius, pasirenka įprastas siejimo priemones: jungtuką <i>ir</i>, įvardžius <i>jie, ji</i> ir t. t.</p> <p>Pasakoja pagal paveikslėlių serijas, savo piešinius, knygų iliustracijas.</p> <p>Pasakoja patirtus įspūdžius.</p> <p>Žaisdamas žaidimus, pats kuria situacijas, pasakoja, kas ir kaip turi vykti.</p> <p>Pasakoja apie savo mėgstamus kūrinius, žurnaliukus, TV laidas, herojus, bando argumentuoti savo pasirinkimą.</p> <p>Kuria numatomos veiklos planą: garsiai sako, ką mano daryti, koku nuoseklumu, kokias priemones pasirinks.</p> <p>Pokalbių metu kalbama apie tai, ką vaikas norėtų patirti, apie ką svajoja.</p>
<p>Geba bendrauti ir išreikšti save vartodamas kalbą</p>	<p>Vartoja daiktavardžius, būdvardžius, skaitvardžius, įvardžius, jaustukus, ištiktukus, funkcinis žodelius: <i>ant, į, šalia, po, pas, prie, iš, su</i>.</p> <p>Žaisdamas vartoja veiksmažodžius, daiktavardžius, įvardžius, būdvardžius,rieveksmius, jaustukus, žodžio formas, derina galūnes.</p> <p>Domisi suaugusiųjų darbais, elgesiu, šneka.</p> <p>Dalyvauja organizuojant įvairias pramogas, pasilinksminimus.</p> <p>Planuoja ir atlieka bendrus kūrybinius darbelius.</p> <p>Klausydamas pasakų, išsiaiškina retai vartojamų žodžių prasmę.</p> <p>Kuria savas pasakas, stengiasi vartoti retesnius žodžius.</p> <p>Pagal girdėtas pasakas kuria savo – keičia pabaigą, įvykių seką, veikėjus.</p> <p>Žaidžia žodžių žaidimus: įvairiai juos intonuoja, įsiklauso į skambėjimą, kuria naujus žodžius vadovaudamasis jau atrastu kalbos jausmu.</p> <p>Kuria skaičiuotes, ketureilius, garsų pamėgdžiojimus, erzinimus.</p>
<p>Laikosi kalbos kultūros principų</p>	<p>Tinkamai išreiškia savo norus ir pageidavimus.</p> <p>Kalba ramiu tonu, aiškiai, mandagiai.</p> <p>Mokosi užkalbinti, paprašyti kito žmogaus, pasakyti kitaip, jei jo nesuprato.</p> <p>Bando diskutuoti įvairiais klausimais, siekia įsitvirtinti kaip žinovas.</p> <p>Mokosi išklausti pašnekovą, išreikšti savo nuomonę jos neprimesdamas kitiems.</p>

4.3.2. Rašytinė kalba

Vertybinė nuostata – domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Esminis gebėjimas – atpažįsta ir rašo raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaityti.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi skaitymu	<p>Vaizduoja, kad skaito, siužetą atpasakodamas pagal iliustracijas. Žiūrinėja knygas ir periodinius leidinius, kartu su pedagogu skaito grožinės ir pažintinės literatūros knygas. Suvokia, kad knygas reikia saugoti, taisyti suplyšusias. Domisi abėcėlės raidėmis, tekste suranda žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Tardamas garsą suranda jį atitinkančią raidę tekste. Pažįsta keliolika abėcėlės raidžių. Pasivaikščiavimo metu bando perskaityti gatvių, parduotuvių, kavinių pavadinimus. Įvairiais pieštukais, flomasteriais, rašikliais keverzoja, imituoja rašymą. Piešia ornamentus, rašo molyje, smėlyje, lentoje ir kt. Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais, ir kita gamtine medžiaga. Kuria knygeles, sveikinimo atvirukus, kvietimus, žemėlapius, grupės taisykles. Kuria skelbimus, kvietimus, atvirukus piešdamas, tapydamas, aplikuodamas. Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą. Iliustruoja savo sugalvotus pasakojimus, pagamintas knygeles, rengia parodėles. Sugalvoja savo knygelėms pavadinimus.</p>
Domisi rašymu	<p>Pasižymi savo daiktus kortele su užrašytu savo vardu. Mokosi parašyti savo vardą ant darbelio ar piešinio. Dėlioja įvairias dėliones su raidėmis. Piešia smulkius ornamentus, atlieka užduotėles pratybų sąsiuvinuose. Piešia ir dekoruoja raides popieriaus lape. Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti mokosi taisyklingai laikyti pieštuką. Kopijuoja raides, aktualius žodžius. Spausdintinėmis raidėmis parašo savo vardą. Kompiuteriu parašo keletą raidžių ar žodžių, juos perskaito.</p>

4.4. Pažintinio ugdymo kryptis

4.4.1. Aplinkos pažinimas

Vertybinė nuostata – nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminis gebėjimas – įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
-----------------	-----------------

Turi žinių apie savo šeimą, bendruomenę	Žino savo ir artimųjų vardus, giminystės ryšį, pažįsta juos fotografijose. Piešia ir apibūdina savo šeimos narius, žino jų profesijas, pomėgius. Piešia šeimos medį. Ugdosi pasididžiavimą savo šeima, suvokia šeimos svarbą. Supranta šeimos rūpesčius ir džiaugsmus. Dalyvauja bendruose vaikų ir tėvų projektuose, supranta, kad šeimos nariai vieni kitiems turi padėti. Įsimena savo adresą, telefoną, mamos, tėčio ir kitų šeimos narių vardus, darbo vietas. Žiūrinėja šeimos nuotraukų albumus, komentuoja.
Pažįsta jį supančią gamtą	Pažįsta aplinkos daiktus ir artimiausius gamtos objektus, žino jų pavadinimus. Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, įspūdžius perteikia kasdienėje veikloje. Uodžia įvairius augalus, skanauja vaisius, bando atrasti kvapo ir skonio panašumus bei skirtumus. Bendrauja, žaidžia, dalijasi įspūdžiais išvykų į gamtą metu. Eksperimentuoja, stebi tyrinėja ir atranda gyvosios ir negyvosios gamtos ypatybes. Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, įspūdžius perteikia kasdienėje veikloje.
Suvokia savo priklausomybę tautai, valstybei	Įvairių veiklų metu suaugusiųjų padedamas vaikas susipažįsta su tautos istorija, sužino, kas yra valstybės prezidentas. Suvokia, kad Lietuvoje gyvena lietuviai. Aktyviai veikdamas, išsiaiškina valstybės simboliką ir jos reikšmę. Klausosi skaitomų grožinės literatūros kūrinių, legendų ir padavimų apie svarbiausius Lietuvos istorinius įvykius, vietas ir pan. Edukacinių žaidimų metu neakivaizdžiai keliauja į žymiausiomis gimtojo rajono, miesto, Lietuvos vietomis. Vartydamas knygeles ir klausydamasis pasakojimų sužino apie svarbiausius Lietuvos gamtos turis. Susipažįsta su gimtojo miesto istorija. Išsiaiškina, kas yra giminė. Bendraudamas sužino, kad Lietuvoje gyvena ir kitų tautybių žmonės. Klausydamas pasakojimų, vartydamas knygeles vaikas sužino, kad pasaulyje gyvena įvairių rasių, tautybių žmonės, kad jie turi savo valstybes, tradicijas ir kalbą.

4.4.2. Skaičiavimas ir matavimas

Vertybinė nuostata – nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas – geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Supranta kiekybinį žymėjimą skaičiumi	Įgyja intuityvų supratimą apie kiekį, vartoja sąvokas <i>vienas, daug, mažai</i> .

	<p>Mokosi suprasti apie grupių lygybę ir nelygybę: nuosekliai uždeda vieną daiktą ant kito, prideda vieną prie kito.</p> <p>Pats bando sudaryti grupių lygybę ar nelygybę pridėdamas ar atimdamas vieną daiktą.</p> <p>Vartoja sąvokas <i>tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau</i>.</p> <p>Skaičiuoja daiktus nuo 1 iki 10, sąmoningai sudaro skaičių eilę, įsimena skaičių seką, supranta 0 sąvoką.</p> <p>Suvokia kiekvieno skaičiaus sandarą iš vienetų: 5 – tai 1, 1, 1, 1, 1 ar mažesnių skaičių: 5 – tai 2 + 3.</p> <p>Mokosi skaičiuoti vartodamas kelintinius skaitvardžius.</p> <p>Mokosi dalinti 2, 3, 4 į lygias dalis, vartoja sąvokas <i>pusė, trečdalis, ketvirtadalis</i>.</p> <p>Atlieka monetų keitimo operacijas iki 10 centų vertės.</p>
Pažįsta skaitmenis nuo 0 iki 9	<p>Bando suvokti, kuo skiriasi raidės ir skaitmenys, kuo panašūs.</p> <p>Žaisdamas didaktinius žaidimus, mokosi pažymėti skaičių atitinkamu skaitmeniu.</p> <p>Pasivaikščiavimo metu pastebi skaitmenis aplinkoje: namų, autobusų numerius, kainas, darbo valandas ir pan.</p> <p>Dailės užsiėmimų metu dekoruoja auklėtojos užrašytus skaitmenis; pats bando juos pavaizduoti panaudodamas įvairias medžiagas: plastiliną, tešlą, popierių ir pan.</p> <p>Moka parašyti skaitmenis nuo 0 iki 10.</p>
Geba apibūdinti daiktus pagal dydį	<p>Skirsto daiktus pagal dydį (didelis – mažas), lygina dydžius uždedamas daiktus vieną ant kito ar įdėdamas vieną į kitą, rūšiuoja didelius ir mažus daiktus.</p> <p>Veikia su daiktais, vertina jų dydį, pagal dydį rūšiuoja daiktus.</p> <p>Lygina skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, plotį, storį uždedamas vieną ant kito, pridėdamas vieną prie kito.</p> <p>Bando suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus magą, sulenkus per pusę, suraičius; vamzdelio ilgis nesikeičia sulenkus jį ir pan.</p> <p>Bando suvokti tūrio pastovumą: manipuliuoja vandeniu, smėliu ir kt., keisdamas indų formą.</p> <p>Kalbėdamas, veikdamas su daiktais, vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: <i>ilgas, trumpas, didelis, mažas, toks pat, kitoks</i> ir pan.</p>
Geba atpažinti ir pavadinti formas	<p>Lygina geometrines formas, skirsto jas į apvalias ir kampuotas.</p> <p>Taiko geometrines formas į atitinkamas kiaurymes, pastebi skirtumą.</p> <p>Užsiėmdamas su daiktais, pasitelkdamas regėjimo ir lytėjimo pojūčius, mokosi skirti geometrines formas ir įsimena jų pavadinimus.</p> <p>Žaisdamas naudoja įvairių formų figūras, statybines detales.</p> <p>Naudoja žinomas formas piešdamas, tapydamas, darydamas aplikacijas, dėliodamas įvairius raštus, vaizduodamas daiktus.</p> <p>Atpažįsta įvairias formas gamtoje, žaidžia vaizduotės žaidimus, pvz.: „Panašu į ...“</p> <p>Atranda daiktų pėdsakų žymes: ratų, pėdų, letenų, geometrinių figūrų pėdsakus smėlyje, sniege.</p> <p>Žaisdamas didaktinius žaidimus grupuoja figūras pagal formą, spalvas, dydį; dėlioja figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka.</p>
Skiria pagrindines spalvas ir atspalvius	<p>Žino pagrindines spalvas. Atrenka vienos spalvos kubelius.</p> <p>Pasivaikščiavimo metu stebi gamtos spalvas įvairiais metų laikais, jas pavadina.</p> <p>Stebi tautodailės kūrinius, atkreipia dėmesį į spalvų derinius.</p>

	<p>Eksperimentuoja su dažais, išgauna įvairiausius atspalvius, bando juos pavadinti, ieško aplinkoje tokios pačios spalvos daiktų.</p> <p>Stebėdamas vandens purslus, muilo burbulus, vaivorykštę, susipažįsta su spektro spalvomis, išsiaiškina, kokios jos.</p>
Gerai orientuojasi erdvėje	<p>Orientuojasi erdvėje, supranta sąvokas <i>ant, po, aukštai, žemai</i>.</p> <p>Skiria kairę ir dešinę kūno puses, kūno priekį, užpakalį, dešinę, kairę ranką, koją.</p> <p>Nustato, parodo ir pavadina kryptis, orientuodamasis į savo kūno padėtį: pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn.</p> <p>Mokosi nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje, aplink, po ir pan.</p> <p>Išmoksta orientuotis stalo, popieriaus paviršiuje: piešia lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir pan.</p> <p>Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą.</p>
Suvokia laiko tėkmę	<p>Savitai apibūdina veiksmų nuoseklumą: „kai pavalgysiu, eisiu į lauką“, „kai pamiegosiu, važiuosiu į svečius“ ir pan.</p> <p>Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).</p> <p>Kasdiniame gyvenime vartoja laiko sąvokas: <i>dabar, vėliau, vakar, šiandien, rytoj, vasarą, rudenį</i> ir pan.</p> <p>Bando suvokti nuoseklumo ryšius: paros dalių kaitą, buitės darbų ritualus, kalendorinių švenčių pasikartojimus, augalo, gyvūno, žmogaus augimo (vystymosi) stadijų kaitą.</p> <p>Atpažįsta mechaninio ir elektroninio laikrodžio rodomą laiką.</p> <p>Įvardija, kuriuo laiku keliasi ar eina miegoti, kada prasideda jo mėgstama televizijos laida, treniruotė ar pan.</p>

4.4.3. Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vertybinė nuostata – didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas – savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba savarankiškai susirasti veiklą ir ją plėtoti	<p>Sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą.</p> <p>Pats pasirenka vieną iš keleto daiktų ir su juo užsiima. Įvardija, ko dar reikia jo veiklai plėtoti.</p> <p>Siūlo grupės draugams įsitraukti į jo sugalvotą veiklą.</p> <p>Noriai imasi sudėtingesnių, daugiau laiko reikalaujančių veiklų.</p> <p>Pasirinktą veiklą tęsia po kelių valandų ar kitą dieną.</p>
Geba įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą veiklą	<p>Veikia susitelkęs, išradingai, kūrybiškai.</p> <p>Pasiūlo ir išbando keletą galimų užduoties atlikimo variantų.</p> <p>Užduotis atlieka iki galo.</p> <p>Kantriai ir iki galo atlieka jam nepatrauklią veiklą.</p> <p>Atkakliai bando atlikti užduotis, nepavykus, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.</p>

4.4.4. Tyrinėjimas

Vertybinė nuostata – smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Esminis gebėjimas – aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>Tyrinėdamas atranda daiktų bei reiškinių įvairovę</p>	<p>Natūraliai susidariusiose ir suaugusiojo parengtose situacijose lavina uoslės ir skonio suvokimą. Supranta sąvokas <i>saldus, sūrus, kvepia, smirdi</i>.</p> <p>Apibendrina daiktus pagal jų funkcinę reikšmę (puodelis – gerti, kėdė – sėsti...).</p> <p>Stebi savo aplinkoje įvairius daiktus, jais naudojasi, tyrinėja.</p> <p>Vaikas eksperimentuoja savo pojūčiais, tyrinėja aplinką: įsiklauso, įsižiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą, pokyčius.</p> <p>Ilgesnį laiką kryptingai stebi įdomesnius reiškinius, pavadina, apibūdina, skaičiuoja, matuoja, gretina, lygina, grupuoja.</p> <p>Tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, gruoblėtas, apskritas, kampuotas, spalvotas ir t. t.</p> <p>Susipažįsta su kai kuriais senoviniais daiktais, įnagiais, sužino apie jų panaudojimą.</p> <p>Tyrinėja daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius ir juos įvardija.</p> <p>Skirsto daiktus pagal paskirtį: vartojamas maistui, skirtas darbui ir pan.</p> <p>Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą ar nurodytą požymį.</p> <p>Tyrinėja pojūčiais ir atpažįsta medžiagą iš kurios pagamintas daiktas: medinis, keraminis, odinis, lininis, plastmasinis, geležinis ir t. t.</p> <p>Sužino priešybių ryšius: šilta – šalta, daug – mažai, diena – naktis ir t. t.</p> <p>Mokosi skirti visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, juostos raštas ir jo elementai, ir pan.</p>
<p>Geba taikyti elementariąsias mokslo žinias</p>	<p>Stebėdamas aplinką, kelia probleminius klausimus, samprotauja apie galimus atsakymus, išsako spėjimus.</p> <p>Atlikdamas eksperimentus, stebėjimus, remiasi jau turima patirtimi, taiko analogijas.</p> <p>Eksperimentuodamas pritaiko turimas matematinės, inžinerinės, gamtamokslines žinias.</p> <p>Pratinasi „užrašyti“ stebėjimo, tyrinėjimo rezultatus simboliais, paveikslėliais; sudaro planą, žemėlapi, „užrašo“ eksperimento eigą.</p> <p>Samprotauja ir bando formuluoti išvadas, apibendrinti.</p>
<p>Geba naudotis įrankiais bei priemonėmis</p>	<p>Bando eksperimentuoti: pila vandenį ant smėlio ir stebi, kaip jis susigeria; žiemą atsineša į grupę sniego ar ledo ir stebi kaip jis tirpsta.</p> <p>Norėdamas atlikti užduotį, išbando įvairius įrankius bei priemones: žirkles, klijus, atsuktuvą, plaktuką, liniuotę ir kt.</p> <p>Išbando techninius pasaulio pažinimo būdus – ką nors sujungti (suklijuoti, sunerti, supinti ir kt.), atskirti (atplėšti, nukirpti, nupjauti, išardyti), matuoti.</p> <p>Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: veidrodžiu, padidinamuoju stiklu, magnetu ir pan.</p>

	<p>Tyrinėja medžiagų savybes, išbando jų derinius.</p> <p>Atlieka problemines užduotis, tyrinėja techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žaidžia kompiuteriais, klausosi muzikos.</p> <p>Sugalvoja ir išbando įvairias inžinerines idėjas: kaip padaryti, kad suktųsi, skambėtų, riedėtų ir pan.</p> <p>Atlikdamas bandymus, naudoja specialias priemones: žymėtus matavimo indus, kolbas, pipetes, liniuotes, matuoklius, mikroskopą, kompasą ir pan.</p>
--	---

4.4.5. Problemų sprendimas

Vertybinė nuostata – nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Esminis gebėjimas – atpažįsta iššūkius bei sunkumus, kurie kyla užsiimant kokia nors veikla. Dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas; pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema	<p>Niekieno neverčiamas imasi nežinomos veiklos.</p> <p>Išbando įvairias daiktų panaudojimo galimybes.</p> <p>Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus.</p> <p>Pataria draugui, kaip elgtis probleminėje situacijoje.</p> <p>Bando įveikti sunkumus pats.</p> <p>Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus.</p> <p>Supranta, kad pavyko įveikti sunkumus.</p> <p>Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.</p> <p>Norėdamas įveikti kliūtis, išbando savo anksčiau taikytus ar naujai sugalvotus veikimo būdus.</p> <p>Sugalvoja keletą kliūčių įveikimo variantų, juos išbando.</p>
Savitai sprendžia iškilusias problemas	<p>Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p> <p>Modeliuoja situacijas nerimtai, supranta, kad sprendžia „netikroviškai“.</p>
Mokosi spręsti elementarias mokslines problemas	<p>Emocingai reaguoja stebėdamas eksperimentus.</p> <p>Įvairiais būdais bando išsiaiškinti reiškinių esmę ar prietaisų veikimo principus.</p> <p>Mokosi žaisti šaškėmis.</p> <p>Sprendžia galvosūkius, dalyvauja viktorinose, savitai argumentuoja.</p>

4.4.6. Mokėjimas mokytis

Vertybinė nuostata – noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.

Esminis gebėjimas – mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprendžiamas problemas, kurdamas įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba ieškoti naujos informacijos	Atrenka daiktus, žaislus, paveikslėlius pagal du nurodytus kriterijus. Grupuoja vienos rūšies daiktus. Varto knygeles, enciklopedijas, žiūri nuotraukas, paveikslus. Padedant suaugusiajam, tyrinėja žemėlapius. Klausosi skaitomų informacinių tekstų. Klausinėja suaugusiųjų ir bendraamžių, ieško atsakymų į rūpimus klausimus. Sudarinėja gamtos objektų ir reiškinių stebėjimo kalendorius, aptaria rezultatus, formuluoja išvadas. Žino, kur ieškoti reikalingos informacijos. Informacijos paieškai naudoja IT.

4.5. Meninio ugdymo kryptis

4.5.1. Meninė raiška

Vertybinė nuostata – jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas – spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Reiškia savo mintis, idėjas, sumanymus dailės raiškos priemonėmis	Braižo vertikalius, horizontalius brūkšnius popieriaus lape, piešia „karakulius“. Laisvai išreiškia patirtus įspūdžius, užplūdusius jausmus ir sumanymus. Vaizduoja realius daiktus detaliam, o abstrakcijas reiškia savitai. Su pieštuku, kreida, medžio anglimi, pagaliuku, ant įvairaus dydžio popieriaus lapų, ant sniego, smėlio braižo linijas, kreives, ornamentus. Iš pagaliukų ir spygliukų dėlioja įvairias linijas, kreives, vaizdus. Mokosi pajusti liniją, stebi dėmes, spalvas, formas ir šią patirtį panaudoja jausmams, idėjoms reikšti. Intuityviai derina spalvas, sudaro kontrastus, ornamentuose siekia pasikartojančio ritmo. Mėgina atkurti tai, ką mato, matė, prisiminė, ką girdėjo. Mokosi išvedžioti žmogaus, žvėrelio siluetą, jų veido simbolius ir kitas detales. Puošyboje panaudoja įvairią gamtinę medžiagą: lapelius, gėlytes, žieveles, akmenėlius, kriauklytes ir kt. Bando iliustruoti grožinės literatūros kūrinius arba savo sugalvotus pasakojimus. Piešia geometrines formas, savo plaštakos, pėdos kontūrus, apvedžioja trafaretų formas, taip išgaudamas norimą piešinį, paveikslą.

	<p>Lipdo iš įvairių medžiagų: plastilino, molio, drėgno smėlio, sniego, tešlos.</p> <p>Mokosi lipdyti iš atskirų detalių ir skulptūriniu būdu, formą išgaudamas iš vientiso medžiagos gabalo.</p> <p>Naudodamas įvairaus storumo popierių, mokosi aplikuoti plokščias ir pusiau plokščias formas, išgauna įvairias faktūras.</p> <p>Kuria savitus ornamentus aplikuodamas iš geometrinių figūrų.</p>
Savo mintis, idėjas, sumanymus geba išreikšti erdvinėmis formomis	<p>Volioja, minko, spaudžia molį, plastiliną, sūrią tešlą.</p> <p>Konstruodamas, statydamas, atranda formas, erdvės derinius, konstrukcijas.</p> <p>Bando atrasti tinkamiausią erdvės ir konstrukcijos santykį: mažoje erdvėje – mažos konstrukcijos, didelėje – didelės.</p> <p>Konstruoja iš gamtinės medžiagos, savo darbą papildo kitomis medžiagomis: siūlais, plastilinu, sagomis, spalvotu popieriumi ir pan.</p> <p>Iš popieriaus lanksto nesudėtingus lankstinius, juos puošia, panaudoja žaidimams.</p> <p>Pratinasi saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis.</p>
Geba dainuoti drauge su kitais vaikais ir vienas	<p>Laisvai judėdamas, eksperimentuoja balsu, toniniais ir ritminiais deriniais.</p> <p>Aktyviai dalyvauja aptariant naują muzikinį kūrinį, atskleidžia turimą patirtį, išsako savo emocijas.</p> <p>Kartu su suaugusiuoju aptaria dainos nuotaiką, poetinio teksto prasmę, dainos personažų charakterį, jausmus atspindinčią vaiko veido išraišką, kūno judesius, reikšmingiausius dainos momentus.</p> <p>Kartu su kitais vaikais atlieka priedainį, pritaria pasikartojantiems dainos motyvams, pakartoja dainos frazes.</p> <p>Kartu su kitais ir individualiai atlieka vokalius pratimus, pratinasi girdėti save ir šalia esančius, derintis prie jų.</p>
Vaikas geba kartu su kitais (sinchroniškai) atlikti judesius pagal muziką	<p>Kartoja įvairius suaugusiojo rodomus judesius.</p> <p>Imituoja žaidimų personažus, keičia judesius pagal muziką, garsų stiprumą.</p> <p>Ritminius instrumentus ir kūno judesius pasitelkia įvairiose situacijose, gamtos objektams bei žmogaus sukurtiems daiktams vaizduoti.</p> <p>Tyrinėja, kurias kūno dalis galima ritmiškai judinti, kurios gali padėti išgauti ritminius garsus.</p> <p>Bando išgauti ritmą nekeisdamas kūno padėties erdvėje (siūbuodamas, pritūpdamas ir pan.) bei judėdamas erdvėje (žygiuodamas, šuoliuodamas ir pan.).</p> <p>Kartu su kitais vaikais atlieka vienodo tempo ratelius.</p>
Žino ir naudoja muzikinio folkloro elementus	<p>Vaikas mokosi žaidinimų, kykavimų, lietuvių liaudies dainelių ir ratelių.</p> <p>Mokosi skaičiuočių, garsų pamėgdžiojimų, erzinimų, skandavimų, gyvūnijos apdainavimų, liaudies dainų.</p> <p>Padedamas suaugusiojo, bando suprasti folklore užkoduotus dorovinius, moralinius ar estetinius vertinimus.</p> <p>Mokosi pasišaipymų iš vardų, bendraudamas su kitais vaikais kuria savitus pasišaipymus iš draugų vardų.</p> <p>Mokosi dialogo formos folklorinių dainelių.</p>

	Kartu su kitais vaikais rengia koncertus, vakarones, dalyvauja miesto renginiuose.
Vaikas geba žaisti ir šokti pagal įvairią muziką	Eina rateliu susikibęs rankomis, atlieka suaugusiojo rodokus judesius. Keičia judesius pagal muzikos charakterį ir stiprumą. Mokosi atskirti mažiau kontrastingą muziką, garsų ir tylų grojimą, greitą ir lėtą tempą. Mokosi šokio figūrų, jas atlieka derindamasis prie kitų vaikų. Šoka tautinius šokius, pajunta tautos charakterį, susipažįsta su tautiniais kostiumais, raštais. Šoka su įvairiomis priemonėmis: kaspinais, lietučiais, balionais, skarelėmis, vėduoklėmis, lankais, kamuoliais, gėlėmis ir t. t.
Atpažįsta vaidybinės ir teatrinės veiklos žanrus aplinkoje ir pasitelkia savo veikloje	Žiūri stalo, lėlių teatro vaidinimus, pats įsijungia į veiksmą. Lankosi įvairiuose spektakliuose, juos aptaria, pratinasi atpažinti ir įvardinti žanrą (dramos, lėlių, pantomimos ir pan.). Pratinasi pastebėti, atpažinti ir pasakyti, kokie vaidybiniai elementai naudojami grupės veikloje darželyje ir teatro vaidinimuose. Žaidžia vaidmeninius žaidimus panaudodamas lėles, kaukes, aplinkos daiktus.

4.5.2. Estetinis suvokimas

Vertybinė nuostata – domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas – pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba stebėti aplinką, kaupiti žinias ir įspūdžius, panaudoti juos kūryboje	Stebi ir gėrisi aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškiniais. Lankosi dailės darbų parodose, varto reprodukcijų albumus, analizuoja, kokie yra praeities, o kokie dabarties kūriniai. Pasivaikščiojimų metu grožisi ir aptaria skulptorių ir architektų darbus. Vartydamas knygeles, iliustracijose išvelgia realų ar fantastinį pasaulį, apibūdina savo pojūčius. Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, dalinasi įspūdžiais. Domisi draugų idėjomis, gėrisi jų darbais. Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius.
Vaikas geba įsiklausyti į melodiją, pajusti muzikinio kūrinio tempą, dinamiką, išgirsti ir išskirti atlikimo ypatumus	Susikaupęs klausosi įvairių muzikinių kūrinių, „diriguoja“, judesiu spontaniškai reaguoja į muzikinio kūrinio ypatumus. Mokosi jausti skambančią muziką, estetines muzikinių kūrinių savybes ir jomis gėrėtis. Apibūdina ir vertina muziką, perteikia savo mintis. Klausydamas įvairios muzikos, mokosi skirti muzikinius žanrus. Dalijasi savo jausmais, patirtais klausantis muzikos, įsisąmonina savo emocijas, įsijaučia į draugų pasakojimus.
Geba pasidalinti įspūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų vaidinimą	Mokosi pasakoti, kokį veikėją vaidino, koks jo charakteris, ką jis veikė, kas nutiko vėliau.

	<p>Bando vertinti savo sukurtą vaidmenį, analizuoja asmeninius pasiekimus.</p> <p>Atpasakoja, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai, ką suprato. Pasakoja apie vaidinimo nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus.</p>
Saugoja ir puoselėja kultūrinės vertybes	<p>Aktyviai dalyvauja šventinių rytmečių programėlėse.</p> <p>Švenčia kalendorines šventes. Susipažįsta su etnokultūrinėmis tradicijomis.</p> <p>Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. Išmoksta patarlių, priežodžių, juos vartoja šnekamojoje kalboje.</p> <p>Lankosi mugėse, susipažįsta su tradiciniais lietuvių amatais.</p> <p>Lankosi mieste organizuojamuose koncertuose, spektakliuose, renginiuose.</p> <p>Suaugusiojo padedamas, darželyje rengia koncertus, spektaklius.</p>

4.5.3. Kūrybiškumas

Vertybinė nuostata – jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Esminis gebėjimas – savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Muzikiniais garsais, šokio judesiais geba įprasinti savo mintis, idėjas, jausmus, patirti kūrybinės veiklos džiaugsmą	<p>Pagal muziką atlieka imitacinius judesius (šokinėja kaip varlytė, supa lėlę).</p> <p>Eksperimentuoja įvairiomis muzikos priemonėmis, garsais. Aiškinasi, kaip ir kokiomis priemonėmis galima muzikuoti, kaip muzikiniais garsais perteikiama nuotaika.</p> <p>Spontaniškai ir tikslingai kuria muziką, reiškia mintis muzikos garsais.</p> <p>Kuria muziką be išankstinio pasirengimo.</p> <p>Kuria savitą muzikinį produktą: melodiją, ritminį pratimą, nedidelės apimties muzikinę pjesę, pritarimą dainai.</p> <p>Kuria muzikines kompozicijas ilgesnį laiką, jas keletą kartų taiso, koreguoja.</p> <p>Atlieka kitų vaikų sukurtas kompozicijas.</p> <p>Muzikine idėja pavaizduoja kokį nors įvykį ar gamtos reiškinį, perteikia žmogaus ar gyvūno charakterį.</p> <p>Atlieka nesudėtingus šokio judesius pagal įvairią muziką, pats kuria nesudėtingus šokius.</p>
Geba kurti įsivaizduodamas, fantazuodamas, modeliuodamas, taikydamas įvairias dailės technikas	<p>Ima dažus pirštukais, tepa juos ant popieriaus. Įvairios faktūros daiktus tepa dažais, jų pėdsakus palieka popieriaus lape.</p> <p>Tyrinėja dailės priemones – pieštukus, teptukus, kreideles, guašą, plastiliną ir t. t.</p> <p>Eksperimentuoja skirtingomis formomis ir spalvomis, išbando įvairius įrankius, popierių ar seną audinį.</p> <p>Bando įvairius vaizdavimo būdus: piešimą, tapymą, liejimą, štam pavimą, lipdymą, aplikavimą. Viename darbelyje derina kelias dailės technikas.</p>

	<p>Eksperimentuodamas mokosi atskirti natūralias medžiagas: medį, odą, audinį, gintarą, geležį, akmenį, molį, smėlį, šiaudą, popierių, skystas medžiagas. Siūlo idėjas, ką galima iš jų sukurti.</p> <p>Ieško kitokių technologinių sprendimų. Aiškinasi, kokiais būdais galima sukurti, pagaminti darbelį, nupiešti piešinį, nulipdyti ar suklijuoti.</p> <p>Kuria meninį apipavidalinimą savo pagamintoms žaidimų priemonėms.</p> <p>Dalyvauja rengiamose grupės, darželio, kitų įstaigų dailės darbų parodėlose.</p>
<p>Vaidina laisvai ir išraiškingai</p>	<p>Bando spontaniškai vaidinti improvizacijose, lėlių teatre.</p> <p>Bando kurti savo vaidinimus, naudoja žaislus, karūnėles ir kitas priemones.</p> <p>Pratinasi vaidinti žiūrovams: jaunesniems vaikams, tėveliams, svečiams.</p> <p>Mokosi sukurti veikėjo nuotaiką, veiksmų eigą, kalbos intonaciją.</p> <p>Kuria vaizdelius su žodžiais ir be jų, su partneriais ir be jų.</p> <p>Žaidžia socialinius žaidimus, panaudoja žodines ir judesių raiškos priemones pasirinktam vaidmeniui atskleisti.</p> <p>Bando suvokti, kad spektaklis – tai komandinis darbas. Mokosi prisiimti atsakomybę už jam patikėtą vaidmenį ir galutinį rezultatą.</p> <p>Pagal savo sumanymą iš žaislų, daiktų, taip pat įvairių dailės priemonių kuria dekoracijas, vaidinimo reikmenis.</p>

5. UGDYMO METODAI, APLINKA, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys pateikiamas atsižvelgiant į visuminį vaiko pasaulio suvokimą ir yra orientuotas į vaiko gyvenimui bei ugdymui(si) reikalingų kompetencijų plėtotę. Programos ugdymo turinyje numatėme esmines vaiko nuostatas ir gebėjimus, vaiko veiksenas. Vaikų ugdymo metodai nukreipti į visuminį vaiko ugdymą, taikoma integruoto ugdymo sistema. Ji sudaro optimalias sąlygas ikimokyklinio ugdymo tikslų realizavimui. Ši sistema atitinka vaikų amžiaus psichologines savybes – padeda suvokti aplinką kaip visumą. Daug dėmesio skiriama įgūdžių, gebėjimų ugdymui, komunikavimui. Integruotas ugdymas leidžia mokytojoms kūrybiškai sieti programos reikalavimus su vaikų sumanymais ir savo idėjomis.

Pagrindinis vaikų ugdymo metodas – **žaidimas**. Tai ypatinga savitikslių veikla vaikystėje. Ugdymo metu pasitelkiami įvairiausi žaidimai: vaizduotės žaidimai, statybiniai ir konstravimo žaidimai, žaidimai su taisyklėmis (didaktiniai, tradiciniai, judrieji, ramieji, draminiai, sportiniai). Erdvės, skirtos vaidmeniniams žaidimams (buitis, kirpykla, parduotuvė ir pan.), papildomos bibliotekėlėmis, muzikos instrumentais, teatro lėlėmis bei kaukėmis. Tokiu būdu patenkinami tiek vyresnių, tiek jaunesnių vaikų poreikiai bendrauti, kartu judėti, kurti.

Diskusijos, pokalbiai suteikia galimybę dalintis mintimis, jausmais ir nuomonėmis. Vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti, ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.

Tyrinėjimas, eksperimentavimas – tai vienas iš aplinkos pažinimo būdų, kuris skatina vaiką aktyviai veikti, patirti atradimo džiaugsmą, planuoti, organizuoti, kaupti patirtį.

STEAM ugdymas – platesnis ir gilesnis gamtos mokslų, technologijų, informacinių technologijų, inžinerijos, menų / dizaino, matematikos mokymasis, ugdymo procese naudojant IKT ir kitas technologijas, aktyvaus ugdymo metodus. Vaikams sudaromos sąlygos lankytis mokslo, verslo įmonėse, vykdyti užsiėmimus netradicinėse aplinkose, naudotis laboratorijomis, kurių atstovai veda užsiėmimus ir pan. STEAM grindžiamo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo tikslas – parengti vaikus, gebančius spręsti problemas inovacijų kūrimo, kritinio ir kūrybinio mąstymo, bendradarbiavimo, veiksmingo bendravimo keliu atsižvelgiant į naują mokslo sukurtą informaciją. Menų įtraukimas į STEAM didina technologinių ir inžinerinių disciplinų patrauklumą vaikams ir skatina kūrybiškumą. Į STEAM veiklas įsitraukę ikimokyklinio amžiaus vaikai domisi, samprotauja, tyrinėja, kuria ir išbando idėjas apie tai, kaip fizinis, socialinis ir biologinis pasaulis veikia.

Ugdymo aplinka yra ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo(si) tikslo. Mokytojas padeda vaikui, modeliudamas aplinką pagal vaiko poreikius, ją keisdamas, turtindamas. Ugdymosi poreikius vaikai gali tenkinti ir už grupės ribų. Darželio grupėse, lauke vaikų gebėjimai ugdomi panaudojant įvairias aukštos kokybės integralias priemones, skatinančias vaikų

kūrybą judesiu, saviraišką muzikiniais instrumentais. Darželio kieme yra daug priemonių, skirtų vaikams žaisti, sportuoti, tyrinėti ir eksperimentuoti. Teritorijoje gausu įvairių augalų, vabzdžių, paukščių. Vaikai turi galimybę stebėti juos natūralioje aplinkoje, tyrinėti.

Išvykų, ekskursijų metu turtinama vaikų pažintinė, socialinė, kalbinė ir emocinė patirtis, ugdomi įgūdžiai ir gebėjimai. Todėl vaikams organizuojame įvairias išvykas į teatrus, muziejus, gamtą, kitas ugdymo įstaigas, keliones į kitus miestus. Jų metu plečiamas vaikų akiratis, jie sužino daug naujų dalykų, patiria teigiamų emocijų. Dalyvaujame įvairių įstaigų parengtose edukacinėse programose. Kuo įvairesnis vaikų socialinės patirties kaupimo kelias, tuo geresni bendravimo su kitais įgūdžiai ir socialinis supratingumas.

Sportinė veikla – futboliukas, trikreptis, estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai – labai naudinga visapusiškam augančio vaiko vystymuisi: stiprinami raumenys, lavinami judesiai, keliamas viso organizmo tonusas, gerinama plaučių, širdies veikla. Be naudos fizinei sveikatai, sportinė veikla teigiamai veikia ir psichologinius vaiko gyvenimo aspektus. Tai puiki socializacijos priemonė, padedant ugdyti kantrybę, koncentraciją, discipliną ir kitas savybes. Dalyvavimas komandiniame sporte padeda susirasti draugų, išmokti bendrauti, veikti kartu ir pajusti bendrumo jausmą. Sportuodamas vaikas įgyja daugiau pasitikėjimo savimi, išmoksta išreikšti save, ugdomi savikontrolės mechanizmus.

Kūrybinė vaiko ir mokytojo sąveika – demokratiška sąveika, leidžianti būti aktyviems visiems ugdymo proceso dalyviams – ir vaikams, ir pedagogams. Sėkmingam vaikų ugdymui(si) labai svarbus nuoširdus kasdienis bendravimas. Tai suteikia galimybę dalintis įspūdžiais, jausmais ir nuomonėmis viena ar kita tema tarpusavyje ar su pedagogais. Probleminiai atvirieji klausimai žadina vaikų susidomėjimą ir smalsumą, suteikia galimybę dalintis mintimis, ieškoti atsakymų į rūpimus klausimus.

6. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaikų pasiekimų vertinimas – tai duomenų rinkimas apie individualius kiekvieno vaiko poreikius, interesus, gebėjimus, ugdymosi pasiekimus bei nuolatinis informacijos apie daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas.

Pedagogai nuolat stebi ir fiksuoja vaikų veiklą ar elgesį. Vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami pagal penkias kompetencijas: socialinę, pažinimo, sveikatos saugojimo, meninę ir komunikavimo, remiantis „Išmokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“.

Vaikų ugdymosi pasiekimai analizuojami 2 kartus per metus – mokslo metų pradžioje ir pabaigoje (priedas Nr.1). Vertinimas atliekamas elektroniniame dienynė „Mūsų darželis“, pagal 18 ugdymosi sričių. Apibendrinti duomenys pateikiami pasirinktinai – lentelėje arba diagramoje.

Formuojamas vertinimas vyksta nuolat. Tai kasdienis, sąveika paremtas vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas, kuriuo siekiama suprasti ir nustatyti vaiko ugdymo(si) poreikius. Kartu su vaiku aptariama, ką jis nuveikė, išmoko, kas jam patiko ir ką jis dar norėtų nuveikti, numatoma ateities veikla. Pedagogas gaunama informacija apie vaiką, stebint jo veiklą, elgesį ir savijautą ugdymo proceso metu, padeda planuoti ugdymą, parinkti tinkamus ugdymo metodus, tikslingai kurti ugdymo(si) aplinką ir laiku teikti individualią pagalbą. Įsivertinimas – vaikų refleksija – vyksta pagal pačių vaikų pasirinktą laiką, būdą ir formą. Pedagogas sudaro sąlygas ir skatina ugdytinių įsivertinimą. Vaiko vertinimo medžiaga (dailės, kūrybiniai darbeliai, žodiniai pasakojimai, samprotavimai, rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos) fiksuojama ir kaupiama vaiko vertinimo aplanke ir elektroninio dienyno „Mūsų darželis“ skyrelyje „Vaiko veikla“.

Vaikų, turinčių kalbos ir komunikacijos sutrikimų, korekcinės veiklos rezultatai vertinami metų pabaigoje arba individualiai pagal poreikį. Vertinimą atlieka Vaiko gerovės komisija.

Vaiko ugdymo(si) pasiekimai dokumentuojami ir kaupiami „Vaiko pasiekimų apraše“. Į aplanką dedama pedagogų vertinimas apie vaiko pasiekimus (priedas Nr.1), pačių vaikų mintys, tikslingai atrinkta vaiko pažanga ir pasiekimus rodanti informacija, vaiko dailės ir kiti darbeliai.

Įvertinus kiekvieno vaiko pasiekimus, atliekama kiekvienos grupės pasiekimų analizė (priedas Nr.3).

Vaikų vertinimo duomenys neviešinami. Su rezultatais vaiko tėvai ar globėjai supažindinami individualiai.

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. ADAŠKEVIČIENĖ, E. (2004) *Vaikų fizinės sveikatos ir kūno kultūros ugdymas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
2. *Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija*. Ratifikuota 1995 liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983
3. JUODAITYTĖ, A. (2002) *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: Petro ofsetas.
4. LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS. 2003 m. gegužės 20 d. nutarimas Nr. IX-1569 (2003). *Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija Nr. 52-2316*.
5. LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS. 2011 m. kovo 17 d. nutarimas Nr. XI-128. (2011). *Lietuvos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas*.
6. LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS. Nutarimas dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo. (2012). *Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“*.
7. LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS. 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745. (2013) *Dėl valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos patvirtinimo*.
8. LR ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA. (2015). *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
9. LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA. (2016). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
10. LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS. 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2667 patvirtinta strategija. (2005). *Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija*.
11. LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS. 2007 m. vasario 7 d. įsakymas Nr. ISAK-179. (2007). *Dėl rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos patvirtinimo*.
12. LR ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS. 2011 m. birželio 7 d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija. *Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas*.
13. LR ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS. 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1308. (2015). *Geros mokyklos koncepcija*.
14. MONKEVIČIENĖ, O. (sud.) (2001). *Ankstyvojo ugdymo vadovas*. Vilnius: Minklės leidyba.
15. MONKEVIČIENĖ, O. (2021). *Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui*. Vilnius: Vitae Litera.

Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų aprašo titulinio lapo pavyzdys

**IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKO
PASIEKIMŲ APRAŠAS**

_____mokslo metai

(grupės pavadinimas)

(vaiko vardas, pavardė, gimimo data)

(grupės pedagogai)

Išimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų lentelės pavyzdys

NR.	PASIEKIMŲ SRITYS	ŽINGSNIAI	
		DATA:	DATA:
1.	KASDIENINIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI		
2.	FIZINIS AKTYVUMAS		
3.	EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA		
4.	SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ		
5.	SAVIVOKA IR SAVIGARBA		
6.	SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS		
7.	SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS		
8.	SAKYTINĖ KALBA		
9.	RAŠY TINĖ KALBA		
10.	APLINKOS PAŽINIMAS		
11.	SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS		
12.	MENINĖ RAIŠKA		
13.	ESTETINIS SUVOKIMAS		
14.	INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS		
15.	TYRINĖJIMAS		
16.	PROBLEMŲ SPRENDIMAS		
17.	KŪRYBIŠKUMAS		
18.	MOKĖJIMAS MOKYTIS		

Vaikų grupės pasiekimų vertinimo lentelės pavyzdys

VAIKŲ GRUPĖS PASIEKIMŲ VERTINIMAS							
Vaikų ugdymosi pasiekimų sritys	Žingsniai						
	1	2	3	4	5	6	7
KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI			
FIZINIS AKTYVUMAS			
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA			
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ			
SAVIVOKA IR SAVIGARBA			
SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS			
SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS			
SAKYTINĖ KALBA			
RAŠY TINĖ KALBA			
APLINKOS PAŽINIMAS			
SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS			
MENINĖ RAIŠKA			
ESTETINIS SUVOKIMAS			
INICIATYVA IR ATKAKLUMAS			
TYRINĖJIMAS			
PROBLEMŲ SPRENDIMAS			
KŪRYBIŠKUMAS			
MOKĖJIMAS MOKYTIS			